

עין משפט גד מצוה

כה א מיי פ"ד מה' תרומות הלכה ב סמג עשין קלז טוש"ע י"ד סימן שלל עט"ו ז:
כז ב מיי פ"ו מהלכי מדריס הלכה ו סמג לזרון רמב:
כז ג מיי פ"ו מהלכות ערכין הלכה ד:
כח ד מיי פ"א מה' תרומות הלכה ד:
כט ה מיי פ"ד מה' תרומות הלכה ב טוש"ע ס':

תוספות

ותורם תרומתו לדעתו.

בגמי מפרש לעת מאן: מי אמרינן כיון דזכותהיא לא צריך דעת. דזכין לחדש שלל בפניו וזכה מטעם שליחות שפיר הוה שליחותא ואל לדמיינן בכל דוכתא דזכיה מטעם שליחות מהכא מילי ליה: באן שרייה שליח. ואמילי מורס: אילא לדעתו דבעל הברי הא קא מהני ליה דעביד שליחותיה. כיון דהוה ידע הוה כמו שמתלו וליכא איסורא ודלי חי לאו דעמנו לא הוה איסורא דמשום הגזזה שרי אכל לדעתו דבעל [הכרין] ממי ידע ביה הי כמו שמתלו ודעמו אף לעמיה אכל לדעתם י"ל דהיינו כשמוס משל בעל הכרי אכל בתורם משלו לא אין דריך דעת וא"ל מיהי קשה לרי דההיא דהמוז שרי אכלא דריך ללוקמה כהפריש ואכל אפי' בלא הפריש ואכל נמי דהמוז קעביד כי הכא י"ע מיהו ק"ק מלי שגה גבי מורס דמלך דעת לתרום אסור דשליחותיה קא עביד וצבי מחזיר אפידתו או ללמדו מורה אפילו לבעת יאה אסור כיון שאין מזה לו ושמא יש לומר דכמוסו דהמורה דלדברי תלוי בשליחות דלון יכול לתרום בלא דעתו ושיין דהוה שליחותיה קעביד טפי מאכריה דממני וגם מזהו איכא פורחא לנדין: ב"ל הרוצה. אפילו אחר מני מרים ליה הלך דעת אפ"ל שליחותא ליה: משילי בעל הברי. מיהו דהכא משמע כיון דלמיל כל הרוצה לתרום לא מהני ליה ובפרק המדיר בתמוז (דף ע' ג) גבי המדיר אשמו מליהנות לה עד ל' יום ועביד אפ"ל ופריך ופרגם לאו שליחותיה קעביד ומטי צבומר כי הוה שליחותיה ופריך ופריך הוה אחר מני קעביד והתני מי שיהי משולך צבור ואמר כל השומע קולו יכמוז גט לאשמו ומשני מי קאמר יזון כל הון קאמר אלמא דלי אמר כל השומע יזון שיך למימר שליחותיה קעביד ויש לומר כל השומע

משמע לזון שליחות לזיוי אכל כל הרוצה אינו לזון לזיווי כ"א מי שישקפו יתרום וכ"י אמר דודאי התם הוא דמיתקא אם אמר יזון שליחותיה קעביד דאם מהני ליה שזן אשמו ומוותר לה פרישה דהנהו לפריס אשמו אכל בשמעתא דתורם משל בעל הכרי ולא משלו ובדין הוא דאיסורא ליכא דאי משום דתורם ליה מזהו קעביד דממני ומחזיר לו אפידתו אלא משום דכיון דבתרומה דריך דעת הוי כמו שנתו דמנהוין לך ותורם וכיון דרבען הפקיעו תורת השליחות מיינה שפיר עביד ודליה לדבר לדמיינן לעולם משל בעל הכרי וכריכא ל"ק לעולם משלו וכריכא אלא ש"מ דמשלו אפי' אמר כל הרוצה איסורא אלא כהן: איתביה תורם תרומותיו לדעתו. קס"ד שהתא דכפירש לעיל משלו על של בעל הכרי קאמר וא"ל דעת ואי אמרת טובת הגזזה של אשמו אכל בשמעתא דתורם משל ותורם ומיירי דתורם משל בעל הכרי על של בעל הכרי: המקריש. בהמה על מנת שיתקשר בו חבירו ומשום דההוא קרען כדי שימכר בו חבירו וישראל ואמר המתכפר

לו:

ר"ן

איבעיא (זהו ה**תורם** משלו על של חבירו **לריך** דעמו או לא) מי **אמרינן** כיון ד**זכות** הוא לו לא **לריך** דעת. דזכין לחדש שלל בפניו ומסתמא הוי ליה כשלומויה: **אינימא** **לדעסיה** **דיליה**. דהאי תורם מאן שרייה שליח דהא דרש"י^[מ] מה אתם לדעתכם אף שלוחכם **לדעתכם: אלא לדעמו דבעל הכרי הא מהני ליה דעביד שליחותיה**. וכל שעושה שליחותו הרי מהנהו: **אלא אדעתא דנפשיה**. דתורם ולא חשבינן ליה מהנה כיון דמדעמיה עביד ולא יהיב ליה מדי למודר. ואמילי ממני' כחנן דלרבנן אי אפשר ללא גרע מפורע חובו דאסור לרבנן. הרשב"א ז"ל. ולי נראה אפי' לרבנן שרי דכיון דלסיק לקמן דתורם משלו על של חבירו טובת הנאה של תורם איכא לוימר דתורם לתת לאותו כהן שהוא רוצה מתכוין ודעתא דנפשיה קא עביד ובעל הכרי בגרמא דמדיר בעלמא מתהני: **אלא לאו אין לריך דעת**. ומאי דכתוב בתקנת נכחי ואי אמרת לריך דעת הא קמהני ליה לישנא יתירא הוא דכבר אמרינן אינימא לדעתו של בעל הכרי הא קמהני ליה: **דאמר רבא צבומר כל הרואה וכו'.** בצעיא דר' ירמיה בסמוך אמר הכי: **הכא נמי צבומר כל הרואה לתרום יבא ויסרוס**. וכי האי גוונא מהני לגבי תרומה דבגלוי דעת בלחוד דניחא ליה סגי ולגבי מודר הגזזה לא חשיב מהנה כיון דלא משוי ליה אידך שליח בהדיא. ומיהו דוקא צבומר כל הרואה לתרום יבא ויתרוס אכל אי אמר כל השומע קולי לתרום שליחות מעליא הוי ואסור צבומר הגזזה דהא אמרינן בפ' המדיר (כתובות דף ע' ז): **כל השומע קולי יזון שליחותיה קעביד ומפקינן לה מדמתן בפ' התקבל** (גיטין דף סו.) דגבי גט מהני אם אמר כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי הלך דוקא צבומר כל הרואה לתרום יבא ויתרוס ללאו שליחות גמור הוא. ומיהו כי אמרינן ללתרומה מיהא מהני דוקא דלמריה בהאי לישנא דהא לישנא מליעתא הוה ומש"ה נתי לגבי מודר לא הוי שליחות לתרומה מיהת מהני אכל אי אמר כל המורס אינו מפסיד

אפשר דאפילו לגבי תרומה לא מהני ללאו לישנא מעליא הוא כשיבא ויתרוס והכי נמי מוכח דהא האומני כל הון אינו מפסיד והלך אחד וזן אינו חייב לשלם דלא שרייה שליח כלל: **הפורס משלו על של חבירו טובת הגזזה של מי**. כלומר מי זכאי בנתינת תרומה זו תורם או בעל הכרי שתהא טובת הגזזה שלו. טובת הגזזה שיתן לו ישראל דבר מועט שיתן אותה תרומה לזן בתו כהן דאילו כהן אסור ליה למיתב מידי לישראל כדי שיתן לו תרומתו דאפילו כהן המקייב צבית הגרנות (בבבכות כו.): קרינן ציה שחתם צרית הלי"ס): **אי לאו פירי דהדין**. של תורם: **תצואה וזרע ונסת**. תלה

הנתינה בצעל הזרע דהיינו בעל הכרי: **ואי אמרת טובת הגזזה לבעל הכרי הא קא מהני ליה**. שמוכהו תורם לבעל הכרי ליתן אותה תרומה למי שירצה ושקיל מיינה טובת הגזזה וממלא מנהוה ממש: **המקדיש מוסף חומש**. המקדיש בהמה לקרבנו של חבירו והוממה ורואה לפדותה. מקדיש קרוי בעלים לענין שזריך להוסיף חומש שהבעלים בלבד מוסיפין חומש כשפוריין את קדשיהם: **המסכפר עושה סמורה**. כלומר אכל לענין תמורה הזוכה צה לזורך קרבנו קרוי בעלים ומתפיס תמורה צה אכל מקדיש לא ובתמורה יליף לה מקראי [ע"ש בתמורה יוד. וז"ע]: **עוצה הגזזה שלו**. של תורם. ולפי זה קרא דכתיב עשר תעשר את כל תצואת זרעך ונתת אעשר תעשר קאי וה"ק עשר תעשר ונתת למעשר זכאי בנתינה והכי מפרש לה בצמ' תמורה [ג.]: **מקרא מאי טעמא לא ילמדנו משום דקא מהני ליה**. כשאינו נוטל ממנו שכר: **מדרש נמי קא מהני ליה**. מהאי טעמא גופייה:

הקדשו אכל אם פלאו אחר אינו מוסיף חומש דכתיב ואם המקדיש יגאל ויפק חמישית כסף ערכך: **ומתכפר עושה תמורה**. אם ראובן הפריש קרבן להכשפר בו שמעון אם המיר בו שמעון מומר אכל כל ראובן: **שובת הגזזה שלו**. של תורם דכתיב מעשר תצואתך ונתת מי שעשר משלו קרי ציה ונתת [וכן איתא בתמורה ג.]:

מוסף רש"י

דאמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן. שלשה דברים צמון משלו את חובת חבירו (יומא ג.). המקדיש מוסיף חומש. המקדיש בהמה לזלתי בו חבירו טובת שעליו, המקדיש הוי בעלים לענין מוספת חומש, אם הוממה וכל לחלה, אכל אם צה המתכפר לחלה אינו לריך להוסיף חומש, דגבי חומש כתיב (ויקרא כ) ואם המקדיש יגאל וכו', מקדיש ולא מתכפר (שם. וכעיי"ו בבחים ג.). אז: שאם רוצה לפדות הקדשו כגון שגבל בו מוס, יכול לפדותו ומוסיף חומש, אכל מימר אינו מוסיף חומש, דכתיב אם המקדיש וכו' על הקדש ראשון אתה מוסיף חומש ולא על הקדש שני, כגון תמורה. ענין אחר, שאם הקדישו בית או שדה ואחז בעלים לפדותו, לא לריך בלא חומש, דכתיב ואם המקדיש יגאל ויפק חמישיתו, אכל אם גבלו אחר לא חייבהו רחמנא ליתן חומש (תמורה ב.). **ומתכפר עושה תמורה**. שאם הפריש ישראל קרבן כדי שימכר בו חבירו וישראל ואמר המתכפר

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

כיון ד**זכות** הוא לו. שמריח שמורס עליו משלו ולא לריך ליתן לו כלום: **לא לריך דעת**. שזכין לחדש שלל בפניו: **או דלמא**. כיון דמנהו דיליה היא דבעל הכרי ניחא ליה למיעבדיה שיקיים הוא את המנהו לפיכך לריך שיודעו: **אינימא**. משל בעל הכרי על בעל הכרי: **אינימא לדעסיה דיליה**.

לדעתו של תורם שלא הודיעו לבעל הכרי שהוא תורם עליו: **מאן שרייה שליח**. הא קיימא לן א' מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם: **הא קא מהני ליה דעביד שליחותיה**. ואיחו דהירו: **הא קא מהני ליה**. האי שמורס עליו: **אלא לאו לדעסיה דנפשיה**. שלא הודיע לבעל הכרי שהוא רוצה לתרום עליו: **וא"ל לריך דעת הא קמהני ליה**. כיון שמורס עליו צדיעתו הא קמהני ליה: **אלא לאו אין לריך דעת**. ולהכי תורם עליו דכיון שמורס עליו שלא מדעתו לא מהני ליה כלל: **לעולם משל בעל הכרי מיירי ולדעתו דבעל הכרי ודקאמרת הא קמהני ליה דעביד שליחותיה ומרים: (ו) צבומר כל הרוז' לתרום יבא ויסרוס**.

דכיון דלא שיהי שליח ממש טפי מאחריו ואחריו נמי יכולין לתרום כמותו לא מהני ליה כלל דאי לא תמים ליה האי תמים ליה איניש אחריניו. ומהכא ליכא למשמע מינה כלל: **עוצה הגזזה משל מי**. אותה פרוטה שיכול לקבל מישראל אחר כדי לימנה לזן בתו כהן משל מי היא: **אי לאו פירי דהאי**. דתורם לא מתקן כריא דההוא וסיהו אותה פרוטה דתורם: **או דלמא (א) לא וכו'**. ודבעל הכרי הוי טובת הגזזה: **אם כל תצואת זרעך ונתת וגו'**. שמע מינה דבעל הכרי היא טובת הגזזה מדכתיב זרעך ונתת. **טורס ארס פרומותיו ומעשרותיו לדעתו**. של תורם וקס"ד דמשלו על של בעל הכרי. הא קא מהני ליה דשקיל טובת הגזזה אלא. מדתורם לו שמע מינה דטובת הגזזה של תורם היא: אמרי. לעולם מהא ליכא למשמע מינה טובת הגזזה של מי דהכא לא מיירי אלא בשל בעל הכרי ולדעתו דבעל הכרי ולהכי טובת הגזזה שלו ואפילו הכי לא קא מהני ליה: **צבומר כל הרואה וכו'**. כדלוקיימנא לעיל: **המקדיש**. שפודה את הקדשו מוסיף חומש ולא אדם אחר דכתיב

ואם המקדיש יגאל את ביתו (ויקרא כו.): **ומסכפר עושה סמורה**. המפריש קרבן לפטור חובתו של חבירו המתכפר עושה תמורה צבאו קרבן דהשתא הוי דדייה ולא המפרישו דמלמחר שהפריש לזורכו קנאו המתכפר: **הפורס וכו'**. טובת הגזזה שלו. של תורם: **שנוטלין שכר על לימוד המקרא וכו'**. ולהכי לא ילמדנו מקרא צחנס לזה דקמהני ליה השכר שהיה לו ליתן אכל מלמדו הלכות צחנס ללא קא מהני ליה כלל: **מאי פסקא**. דבנמנהגא תליא מילתא ולאו איסורא איכא אפי' למשקל שכר של המקרא תריך לא ודאי לאו שפיר עביד דשקל כלל: והא

הקדשו אכל אינו מוסיף חומש דכתיב ואם המקדיש יגאל ויפק חמישית כסף ערכך: **ומתכפר עושה תמורה**. אם ראובן הפריש קרבן להכשפר בו שמעון אם המיר בו שמעון מומר אכל כל ראובן: **שובת הגזזה שלו**. של תורם דכתיב מעשר תצואתך ונתת מי שעשר משלו קרי ציה ונתת [וכן איתא בתמורה ג.]:

זו תחת זו, תמורתו תמורה ולוקא, דכיון שהופרש לזכרו קיימא ציה קרבנו, דבתר המתכפר אוליין (שם) דאילו הוי בעלים דדייה (בבחים ג.) אכל המקדיש אם המיר צה אינה תמורה, דלון ממריין בשל אחרים, והאי לאו בעלים דדייה הוא (יומא ג.). והתורם משלו על שאינו שלו. מתצוה שלו על בעלין של חבירו לפטורו מן המעשיות (תמורה ב.). **שובת הגזזה שלו**. כיצד לתתה לכל כהן שירצה, ואם צה אחר ואמר הילך סלע זה וכן תרומה זו לזן בתי כהן, של זה היא שהתומה שלו, שאמרי כי חבלה לעשר את כל מעשר תצואתך וכו' ונתתה לזיו וכו', תלה הכתוב הנתינה בנמי שמעשריה משלו (יומא ג. וכעיי"ו תמורה ב.) ולא של המרס שבעליו, ולא מני שעין הלה כיון שמתרמה על בעל שלי ממלא דמתן סלע על של עמלו (תמורה ב.) טובת הגזזה, דבר מועט מקבל מישראל על מנת שיתן כל תרומותיו לזן בתו כהן (שם יט.).

מסורת הש"ס

רש"י

(א) [י"ל תצואתך וכן איתא בפ"י הרא"ש דהכא ודע דלדברי הר"ן ד"ה טובת הגזזה עשר מעשר וכו' י"ע טובת דבענין עשר מעשר לא חמידי ונתת כי אם בחופין וכי ירבה ממך הערך ונתתה בכסף וכו' ע"ש. ג] יומא ג. זכחים ו. תמורה (ב. ג.) א. [צ"מ כב.]. ד] [צ"מ כב.]. ה] [מלאש ב.].

תורה אור השלם

1. עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא הישרה שנה שנה: ונתתה הכסף בכל אשר תאגה נפשך בבקר ובצאן ובזיו ובשכר ובכל אשר תשאקל נפשך ואבאלת שם לפני יי אלקיך וישמחת אתה וביתיך.

דברים יד כב.
כו. כי תבלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר לתום ואלאמנה ואכלו בשעריך ושבעו.
דברים כו יב

הגהות הב"ח

(א) גמי אינימא משל בעל הכרי על בעל הכרי ולדעתו ככ"ל ומיעת מן מיעת של נמחק: (ב) שם אלא משלו על של בעל הכרי: (ג) שם אלא לאו לדעסיה דנפשיה ואי אמרת התורם משלו על של חבירו לריך דעת ש"ל: (ד) רש"י ד"ה לעולם ד"ה צבומר דה"ל: (ה) ד"ה או דלמא אי לאו וכו':

פירוש הרא"ש

כיון דזכות הוא לו. שהוא פוטר כדיו בתצואת לא לריך דעת דלזן סהי דנחא ליה ויהי כאלו עשאו ע"ה: או דלמא מצוה דיליה הוא וניהא למעבדה. ויומר הוא חסן בתסיון ממונו ממה שיעשה אחר מלמנו הלך חוב הוא ולא הוי שלוחו: באן שרייה שליח. הא אמרינן מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם: אלא לאו אין צריך דעת. לדעי' דזכות הוא לו הוי כאלו שרייה שליח מ"מ כיון שבלא דעתו היה יכול לעשות לא מיקרי הגזזה: ב"ל הרוצה לתרום יבא ויתרום. לדעת איכא שליחות ליכא: טובת הגזזה של מי. שיכול סלע מתשאל מי שימנה לזן בתו כהן: את כל מעשר תצואתך ונתת. מי שמתצוה שלו קרי ציה ונתת: ואי אמרת שובת הגזזה דבעל הברי ב'ו. כד"ל לדיירי בתורם משלו על של חבירו: המקדיש מוסיף חומש. כשפודה עושה